

Het Centrum voor Studie naar
Criminaliteit, Criminalisering en
Sociale Uitsluiting

Liverpool John Moores University

EU PREVENTIE EN BESTRIJDING VAN CRIMINALITEIT

*“Met financiële steun van het Preventie en Bestrijding van Criminaliteit Programma
Europese Commissie – Directoraat-generaal Binnenlandse zaken”*

Europees Recidive Onderzoeksproject

Werkgroep 1

Den Haag, 7 Februari 2013
(middagsessie)

1. Opzet werkgroepen

In de middagsessie werden de deelnemers gesplitst in twee groepen om mogelijkheden te verkennen waarop goede methoden uitgewisseld konden worden tussen de deelnemers op het gebied van werken met recidiverende delinquenten; hervestiging van vrijgekomen gedetineerden; jeugd en minderjarige daders; en huiselijk geweld en familielevens. De werkgroepen waren zodanig opgezet dat professionals van verschillende disciplines de mogelijkheid kregen in aanraking te komen met andere partners om gezamenlijk te reflecteren op de invloed en nuttigheid van de interventies en de waarden die aan hun bedrijfsproces ten grondslag liggen.

Gegeven het beoogde doel van deze eerste werkgroepsopzet, dat voornamelijk gericht was op het kennis nemen van de Nederlandse methode, was het bijzonder verrijkend voor de kwaliteit van het debat, dat werknemers van het Haagse Veiligheidshuis aanwezig waren tijdens de middagsessie en deelnamen aan de discussiegroepen.

Voor wat betreft de discussies over hervestiging van gedetineerden en huiselijk geweld, waar zowel strategische leiding als werknemers met direct ervaring aan deelnamen, werkte het model erg goed. Het was echter duidelijk dat voor een aantal van de andere behandelde thema's - het beste voorbeeld was de beleidsaanpak in het omgaan met minderjarige delinquenten - de aanwezigheid van professionals met directe betrokkenheid bij dergelijke diensten, een bredere en meer geïnformeerde discussie teweeg zou hebben kunnen brengen.

In de verdeling van individuen naar groepen voor de discussies, is zorg besteed aan het zeker stellen dat alle partners vertegenwoordigd waren. Het idee was dat evenveel tijd aan elk van de vier onderwerpen zou worden besteed. De bewust open en zich ontwikkelende discussies waren oorspronkelijk gefundeerd op de volgende kernvragen:

- Wat kan iedere partner vanuit zijn eigen reikwijdte bijdragen aan het onderwerp dat wordt behandeld?
- Wat werkt goed in dit specifieke geval?
- Als je de interventie van je dromen kon opstellen, hoe zou je recidive dan verlagen in jou reikwijdte?

Van de hier op volgende levendige en betrokken discussies kan een reeks afzonderlijke thema's worden geabstraheerd. Hieronder zijn de 6 belangrijkste thema's kort uitgewerkt en vervolgens een aantal verbeterpunten geïdentificeerd die tijdens de discussies naar boven kwamen.

Vaststelling van gemeenschappelijke referentiewaarden voor identificatie van de doelgroep(en)

- Met betrekking tot het identificeren en categoriseren van recidiverende delinquenten werd tijdens de discussies duidelijk dat **verschillende referentiewaarden werden gehanteerd**. Hoewel Den Haag en Knowsley beide werken met screeningsinstrumenten die gebruikmaken van de frequentie van delicten in combinatie met andere factoren zoals leeftijd, behoeften en risicodelinquentie, was de basisdefinitie in Nederland; een individu met 10 veroordelingen in de afgelopen vijf jaar, waarvan tenminste één toeziet op een feit begaan in de laatste 12 maanden. In Knowsley is een recidiverend delinquent iemand die 20 strafbare feiten in de laatste vijf jaar is begaan, waarvan vier of vijf begaan in het laatste jaar, of – gebruikmakend van een matrix om de ernst van het feit te scoren op basis van risicofactoren – een individu met slechts één of twee veroordelingen, maar van wie op basis van politie informatie gesuggereerd wordt dat zijn criminaliteit omvangrijker is dan de veroordelingen doen vermoeden.

- Met betrekking tot huiselijk geweld heerste consensus over de aanwezigheid van **waarneembare generatieverschuivingen in maatschappelijk bewustzijn, begrip en intolerantie van criminaliteit**, in alle drie de rechtsgebieden. Hoewel de voortgang van verandering in wetgeving verschillend kan zijn geweest binnen de drie locaties, en hoewel er nog veel werk moet gebeuren om te zorgen voor een zerotolerance houding m.b.t. huiselijk geweld zoals de respondenten dat willen, was er wel sprake van een gemeenschappelijk vertrouwen dat de maatschappij en justitiële systemen meer reageren op de noodzaak om huiselijk geweld terug te dringen.

Hoewel meer expliciet naar voren gebracht door collega's van Knowsley dan anderen, was er ook sprake van de overtuiging dat er een toenemende erkenning is voor de groeiende ontwikkeling van huiselijk geweld vanuit een erg traditioneel model van mannelijk geweld jegens een vrouwelijke partner. Hoewel dit nog steeds de meest voorkomende vorm van huiselijk geweld blijft, hebben deelnemers ook weergegeven dat geweld ook plaats kan hebben tussen andere familieleden (bijvoorbeeld geweld van de vrouw jegens de man, kinderen jegens ouders). Daarnaast dat 'mishandeling' niet alleen fysiek geweld behelst, maar ook andere vormen van intimidatie en psychologische druk. Het heersende gevoel was dat het de taak is van het justitiële systeem om kennis te nemen van- en adequaat te beantwoorden aan deze ontwikkelende vormen van huiselijk

geweld en het opkomen van wat één van de Nederlandse deelnemers noemde: 'Huiselijk terrorisme'.

- Een kenmerk van alle discussies was dat de **referentiewaarden met betrekking tot daderprofielen en patronen in criminaliteit verschillend** waren als startpunt voor elk van de verschillende rechtsgebieden. In Knowsley was de grote omvang van criminaliteit een weerspiegeling en gevolg van een bredere structurele achterstand in de regio. Betrokkenheid bij criminele bendes en huiselijk geweld werden gezien als prioriteitsgebieden in Knowsley. In Nederland waren er minder recidiverende delinquenten en in Italië werd gevangenneming veelal gereserveerd voor diegenen die de zwaarste strafbare feiten hebben gepleegd. Ondanks de verschillen in daderprofielen, waren de percentages van recidive in elk overzicht vrij identiek. 70% (Den Haag) 80% (Knowsley) and 75% (Turijn).

Het belang van proactieve samenwerking tussen meerdere instanties en partners

– De aard van de **verrichte werkzaamheden zijn beïnvloed door, en weerspiegelden, verschillende maatschappelijke invalshoeken in elk van de rechtsgebieden, op het gebied van gevangenisstraf.** In Nederland bestaat er daarnaast een specifieke sanctie voor recidiverende delinquenten. Deze bestaat gebruikelijk uit een opschorting van de gevangenisstraf voor twee jaar, als het desbetreffende individu gebruik maakt van het aanbod tot hulp en ondersteuning in het omgaan met zijn criminele handelingen. Dit werd gezien als een voldoening van de maatschappelijke plicht aan de dader, alvorens hem te veroordelen tot gevangenisstraf. Deze benadering wijkt erg af van Italië, waar gevangenisstraf bijvoorbeeld veel meer gezien wordt als een afschrikkend instrument, weergegeven in strenge bepalingen.

Uiteindelijk, hoewel interventie en ondersteuning aangeboden tijdens gevangenisstraf belangrijk wordt geacht in alle drie de rechtsgebieden, blijken de modellen van Nederland en Knowsley meer maatschappelijke focus te hebben op het overbrengen van deze hulp na vrijlating. Bij Knowsley lag de nadruk op het opstellen van een plan van aanpak voor het individu alvorens hij vrijgelaten wordt, en verzekeren dat de juiste diensten beschikbaar worden gemaakt tijdens de vrijlating. Dit was gefaciliteerd en grotendeels verbeterd door de gezamenlijke vestiging van cruciale instanties en partners. In tegenstelling hiermee, was in Italië geen formele ondersteuning na vrijlating aangeboden, en hoewel gedetineerden zich konden aanmelden voor sociale diensten m.b.t. ondersteuning, gebeurde dit zelden. Een groot deel van de gedetineerden in Italië had een buitenlandse nationaliteit, wat bijkomende uitdagingen opwierp m.b.t. hun hervestiging.

- **In beantwoording van incidenten van huiselijk geweld werd urgentie genoemd als belangrijke factor**, niet alleen om verdere fysieke mishandeling tijdens de periode te voorkomen, maar ook in de benadering van het slachtoffer (of slachtoffers) en het veiligstellen van hun betrokkenheid bij het op begrip brengen van wat er is gebeurd, en op den duur, de opstelling van een tenlastelegging. Vanuit alle deelnemers werd de vrees geuit dat al naar gelang meer tijd voorbij is gegaan, slachtoffers minder geneigd zijn mee te werken met justitiële diensten. Zo neemt ook bij afnemende intensiteit van de periode, het directe gevoel van kwetsbaarheid af, welke mensen juist aanspoort om melding te doen.

Als gevolg hier van was overeenstemming bereikt, dat in reactie op incidenten essentieel is dat politie tijdig en adequaat intervenueert, en daarnaast duidelijk is dat zij handelt met steun van multidisciplinaire diensten. Een deelnemer van de Nederlandse delegatie (een politieagent) merkte op dat 'wanneer het bloed vloeit, wij moeten uitrukken'. Een tegenhanger van Merseyside maakte duidelijk dat de zerotolerance aanpak van de politiemacht ingesteld in het Verenigd Koninkrijk (VK), erop toeziet dat agenten verplicht zijn een locatie binnen te gaan, verslag te nemen van beide partijen, en maatregelen te treffen om de situatie af te wenden, zelfs als de initiële oproep slechts op basis van een telefoontje van een buurtbewoner afkomstig is. In zowel het VK als Nederland ligt de nadruk zeer sterk op directe afwending van het risico door snelle interventie, zelfs als die interventie bestaat uit het verwijderen van partners en/of kinderen uit de situatie terwijl de feiten van de zaak worden vastgesteld.

De waarde van een robuuste en betekenisvolle benadering in het werken met cliënten en slachtoffers

- Vanuit alle rechtsgebieden werden **de moeilijkheden en uitdagingen in het werken met, en betekenisvol benaderen van recidiverende delinquenten** aangegeven. Daar waar het contact deel uitmaakte van een gerechtelijk bevel (zoals in Nederland), of als vereiste bij voorwaardelijke vrijlating (zoals in het Verenigd Koninkrijk), konden juridische maatregelen ingezet worden om medewerking te stimuleren. Dit was lastiger waar zulke maatregelen niet beschikbaar zijn, en derhalve was een geofende mengvorm van zorg en controle noodzakelijk. De deelnemers identificeerden een wijd scala aan creatieve initiatieven, waaronder mentorschap en herstelrecht, beide als benaderingswijze voor zich verzettende individuen en om hun motivatie te waarborgen. In Italië bijvoorbeeld, werd fotografie gebruikt door werknemers als middel om discussies vorm te geven. Het opbouwen van vertrouwen bij individuen die vaak een geschiedenis van negatieve ervaringen met autoriteit hebben, en die soms 'status' verkrijgen door hun criminaliteit, betekende dat het inzetten van het juiste personeel –zowel m.b.t. kennis als persoonlijke vaardigheden– cruciaal was. Er werd erkent dat deze kwaliteiten niet vanzelfsprekend zijn, derhalve is passende training en ondersteuning voor het personeel essentieel.

- Voor wat betreft de omgang met huiselijk geweld, werd een **robuuste benadering** even belangrijk geacht als de tijdigheid van de reactie vanuit de justitiële partners. In Nederland verzorgen instanties tegen huiselijk geweld 24 uur per dag en 7 dagen per week advies en een hulplijn. Daarnaast zijn er partners van het Veiligheidshuis specifiek gericht op het werken met slachtoffers en daders op dit gebied. Niet alleen is dit een bewijs van wat onder de Nederlandse deelnemers gezien wordt als een samenhangende en gecoördineerde benadering, het is ook een robuuste benadering van huiselijk geweld binnen het kader van de Wet Tijdelijk Huisverbod. Deze wet geeft de burgemeester (van Den Haag) de bevoegdheid om daders van huiselijk geweld een huisverbod op te leggen voor 10 dagen (met een verlenging tot 30 dagen), zonder het vereiste van een arrestatie. Op aangeven van een aantal Nederlandse deelnemers (ook door enkelen die buiten het werkveld van huiselijk geweld opereren), was deze interventiemethode niet alleen te zien als een snelle reactie, maar belangrijker nog, te zien als een 'doorbreking van de cyclus van geweld, het creëren van een rustperiode voor alle partijen, en het op zijn plaats kunnen laten vallen van ondersteunende maatregelen voor de familie'. De meerderheid van het Nederlandse aandeel geloofde dat deze toenemende zerotolerance benadering van de misdaad, en de mogelijkheid van de politie om ondersteuning en invloed van

werknemers op het gebied van huiselijk geweld te gebruiken, kenmerkend is voor de oprechte toewijding van de justitiële instanties m.b.t. het probleem.

Voor wat betreft de ervaring van het VK, waren er geluiden van bezorgdheid dat de langdurige en sterk bureaucratische systemen als gevolg van een incident m.b.t. huiselijk geweld ervoor kunnen zorgen dat men afziet van aangifte en betrokkenheid bij de afwikkeling van het proces tot aan de uiteindelijke uitspraak. Dat neemt echter niet weg dat er ook vertrouwen was vanuit diegenen met ervaring in omgang met huiselijk geweld, dat veel verbetering al is doorgevoerd en een meer robuuste aanpak al wordt geïmplementeerd. Net als bij hun Nederlandse collega's is tijdige interventie van de agent, in relatie tot het uit elkaar halen van de betrokkenen om vast te kunnen stellen wat er is gebeurd en afwenteling van de directe situatie, een degelijke eerste stap in het omgaan met zulke gevallen. Sterke nadruk wordt nogmaals geplaatst bij de bevoegdheid en het inzicht van de agent om een eventuele arrestatie te gebruiken als drukmiddel om bij één of beide partijen openheid van zaken te krijgen. Na het afhandelen van het oorspronkelijke incident en de vaststelling van eventueel letsel en vorming van een eventuele zaak, wordt de school van de kinderen geïnformeerd en wordt de zaak overgedragen aan een agent gespecialiseerd in huiselijk geweld. Dit met name in het licht van voorgaande aanzienlijke blunders waarbij sterk geloofd werd in het idee dat 'procedures helder en waterdicht' zijn. In beide strategieën ligt de nadruk op een coherente, consistente en robuuste beantwoording.

Zaken gevormd door de sociale context van crimineel gedrag

- In alle drie de rechtsgebieden werden (relatief) hoger dan gemiddelde aantallen geestelijke aandoeningen, daklozen en werklozen geconstateerd – trends die wellicht onvermijdbaar zijn vanwege de potentieel problematische aard van de doelgroep van deze discussie. Dit benadrukte **de behoefte aan een gecoördineerde aanpak die complementaire sociale diensten bij elkaar brengt**. Criminaliteit was ook vaak te bezien als ingebed binnen de doelgroep en verbonden met criminele netwerken/families. Om deze reden was het gevoel dat er een behoefte bestond om eerder te interveniëren en de gedragingen van het individu te bekijken in een bredere context.

- De deelnemers met doorlopende betrokkenheid met jeugdcriminaliteit wilden graag **de context gerelateerde situatie van criminaliteit** benadrukken. De familiesituatie waarin de jonge delinquenten zijn opgegroeid, de groepsdruk waaronder zij wellicht leden, en nog crucialer, hun eigen ervaringen als slachtoffer, werden allemaal genoemd als factoren die bijdragen aan de criminele carrières van jonge delinquenten bekend bij de deelnemers. Hoewel de deelnemers de letsel en schade veroorzaakt door jonge delinquenten niet wilden verontschuldigen of ontkennen, was er sprake van de wil om duidelijk te maken dat in antwoord op jeugdcriminaliteit, en in het bijzonder in de strafmaat, rekening gehouden moet worden met de onderliggende oorzaken van de criminaliteit als vraagstuk van sociale deelneming. Deze kwetsbaarheden en ervaringen kunnen verschillende vormen aannemen op verschillende plaatsen: werknemers van Nederland identificeerden dit probleem met als oorzaak het groeiend aantal jongeren met een geestelijke aandoening; werknemers van het VK spraken over de groepsdruk van bendes als een katalysator voor crimineel gedrag. Er was echter een gemeenschappelijke gedachte dat meer gedaan moet worden om individuen, hun families en de bredere maatschappij kennis te geven van de noodzaak tot interventie en aanpakken van problematisch gedrag in een vroeg stadium, zodat verdere groei naar serieuzere en endemische criminaliteit wordt voorkomen.

Aantonen van effectiviteit

- Hoewel onder alle aanwezigen (in verschillende mate) het geloof bestond dat hun interventies 'werkten', was het daadwerkelijk aantonen en bewijzen van hun waarde voor politieke en publieke toeschouwers erg lastig. Het was erkent dat het **ontwikkelen van maatstaven voor effectiviteit** cruciaal zou zijn gegeven huidige en toekomstige bezuinigingen. Op hun eigen verschillende manieren probeerden de deelnemers een op bewijs gefundeerde rapportage op te bouwen: Het Knowsley-model was in het vroege stadium van dataverzameling in termen van recidive vermindering; Den Haag had enkele cijfers, maar vond het erg lastig om toezicht te houden; terwijl in Italië gegevens van jonge criminelen die onder toezicht stonden na hun vrijlating werden gebruikt.

Echter, het gevoel heerste dat de aard van het werk specifieke problemen met zich meebracht met betrekking tot het vaststellen van de effectiviteit. Ten eerste, zoals al aangegeven hanteerde elk van de modellen verschillende uitgangspunten m.b.t. het definiëren van problemen, daderprofielen, en bredere structurele factoren, allemaal zaken die in context moeten worden gebracht en overwogen moeten worden om 'effectiviteit' accuraat te kunnen beoordelen. Ten tweede, vanwege de aard en noodzakelijkheid van multidisciplinaire samenwerking tussen instanties in de beantwoording van vaak veelvuldige en gecompliceerde behoeften van de daders, was het moeilijk om één enkele dienst/instantie aan te wijzen die een directe impact heeft met betrekking tot vermindering van recidive. Ten derde, het 'succes' van de modellen was veelal gebaseerd op het opbouwen van vertrouwen en een goede relatie met individuen, en deze 'softe' doelen waren veel moeilijker te kwantificeren.

Ondanks deze uitdagingen was het belang van de mogelijkheid om effectiviteit aan te kunnen tonen erkent door alle deelnemers. De feedback van individuele delinquenten (en in het geval van huiselijk geweld, ook slachtoffers) die baat hebben gehad bij de modellen werd gezien als een belangrijk instrument om tegenwicht te bieden aan de negatieve beeldvorming van de media.

Lessen trekken uit wat goed werkt

- Het belang van **betekenisvol werken als partnerschap** werd benadrukt, niet alleen om effectieve communicatie te verbeteren, maar ook om er zeker van te zijn dat diensten adequaat en beantwoordend kunnen worden aangewend, gegeven de veelvuldigheid van problemen waar de doelgroepen voor staan. Diegenen die ervaring hadden met de gezamenlijke vestiging van partners noemden dit als een verrijking van de kwaliteit van de diensten. Van alle relaties werden goede banden met de reclasseringsdienst gezien als bijzonder belangrijk, vooral vanwege de statutaire verantwoordelijkheden die zij hebben m.b.t. het toezicht op de delinquenten in de maatschappij en tijdens de vrijlating (hoewel in Italië de reclasseringsdienst in principe alleen werkt met jeugddelinquenten).

- **Waarborging van de 'deelneming' en ondersteuning door de lokale gemeenschappen** werd gezien als een significante factor in het succes van de interventies. Daar waar het werk reeds plaats heeft gevonden om de lokale gemeenschap te betrekken om de diensten te verbeteren is dit succesvol gebleken. In Knowsley bijvoorbeeld, bestond dit uit een model voor mentorschap waarbij de inzichten van vroegere delinquenten gebruikt werden, en de aanmoediging van lokale ondernemingen en organisaties binnen de gemeenschap om werkgelegenheid en mogelijkheden

voor vrijwilligerswerk te creëren voor diegenen die vooruitgang maakten in het programma. In Nederland werden vrijwilligers van de lokale gemeenschap ingezet als buurtwachten bij projecten in regio's waar veel incidenten en asociaal gedrag voorkomt.

- Met betrekking tot huiselijk geweld, was er naast de rol van het slachtoffer (direct, of via een advocaat) in de ontwikkeling van veiligheidsplannen of interventies in navolging van de misdaad, **ook steun voor de – sterk gestuurde en bedachtzaam onderhandelde - rol/input van de ouders**. In overeenstemming met de gezamenlijke gedachte, dat begrip van de context van het geweld essentieel is, zou een dergelijke aanpak helpen bij het sturen en veranderen van de thuissituatie en de kans van heroptredend geweld verkleinen. Daar waar dit is geprobeerd in Nederland en het VK geloofden de deelnemers dat successen zijn behaald.

- De respondenten die ervaring hadden in het werken met herstelrechtelijke interventies (zowel in criminele als niet-criminele context) spraken positief over de impact die het proces had op de individuen in kwestie (zowel slachtoffer als dader). Inderdaad, het **waargenomen succes van herstelrecht** in conflictbeslechting, variërend van een excuusbrief tot een meer formele face-to-face bijeenkomst, is zodanig dat voor Knowsley het gebruik hiervan ook verspreid is in andere sectoren. Deelnemers van de Nederlandse en Italiaanse delegatie waren na het aanhoren van de ervaringen van het VK in staat om verbanden te leggen met diensten waarvan ze beter op de hoogte waren, en kwamen tot de overeenstemming dat de principes van herstelrecht een aantrekkelijk raamwerk bieden voor de strijd tegen crimineel gedrag. Het introduceren van zulke principes in de scholing van kinderen op een jongere leeftijd (zoals gedaan in Knowsley), hen bevorderen tot het nemen van verantwoordelijkheid voor hun handelen, en begrip kweken voor de impact en consequenties van hun wangedrag, werd gezien als een vitale factor in de strijd tegen het begin van criminaliteit in het latere leven.

Punten voor verbetering

- Er is een behoefte aan verbetering van datavergaring en analysemethoden. Veel deelnemers noemden de **afwezigheid van een robuust zaakmanagement-systeem** als een belemmering van succesvolle samenwerking tussen partners. Samenvoeging en gebruik van informatie op één locatie werd gezien als een methode om effectiviteit aan te tonen, succesvolle interventies vast te stellen, en een instrument om nauwere samenwerking te faciliteren. Daarnaast ook voor afspraken over informatie-uitwisseling en expliciete verbondenheid van partners bij multilaterale samenwerkingsverbanden.

- Er is een behoefte om **de snelheid en robuustheid van de beantwoording(en) aan crimineel gedrag van de doelgroepen te waarborgen en ontwikkelingen**. Met betrekking tot werken met recidiverende delinquenten voorafgaande aan hun vrijlating, en zaken van huiselijk geweld, was er veel lof voor de bevestiging van het belang van vroegtijdige interventie in huidige beleidsinitiatieven. Veel respondenten voelden dat nu nog nodig is dat ouders gedwongen moeten kunnen worden om hun woede/geweld te adresseren als onderdeel van het veiligheidsplan en/of formele reactie op hun overtreding. Die dwang zou, zoals velen geloofden, impact hebben op recidive en de bredere gemeenschap aanmoedigen om de toenemende bestraffende benadering door de justitiële dienst(en) te herkennen.

- Het **gebruik van mentoren als nieuwe en verschillende vormen van ondersteuning voor ouders** werd alom aangemoedigd. De toenemende betrokkenheid van mentoren (voornamelijk uit de vrijwillige sector) werd gezien als een aanbod van nieuwe manieren in de benadering van een groep, waar de gangbare diensten schijnbaar veel moeite mee hebben om mee te werken. Daarnaast werd het toenemende gebruik van mentoren gezien als een bijkomende mogelijkheid om gemeenschappelijke betrokkenheid bij, en ondersteuning van, justitiële beleidsinterventies te stimuleren.

- Enkele sterke argumenten werden gegeven voor interventies (met name, maar niet uitsluitend, voor die welke ontworpen zijn voor jonge mensen) om te verzekeren dat ze rekenschap nemen van de kwetsbaarheid en slachtofferschap van de ouders zelf, en dat in het verlengde hiervan, bij het bestraffen of veroordelen de plicht tot het verlenen van zorg en ondersteuning in dit opzicht wordt overwogen. Of het nu gaat om de geestelijke aandoening van jongeren, of de mate waarin hun overtreding een direct gevolg is van groepsdruk of hun eigen ervaringen als slachtoffer, het gevoel onder de respondenten was dat het justitiële systeem hierbij levendig en reactief moet zijn. Het volgt hieruit dat als deze zorgen behandeld worden in een vroeg stadium, de kans op problematisch gedrag in de toekomst wordt verkleint, en het justitieel systeem wordt gezien als reflexief en proactief in reactie op patronen van criminaliteit.

2. Samenvatting van de dag

Gert Kortebach

Gert onderstreepte enkele van de voornaamste verschillen en overeenkomsten tussen Nederland, Italië en het VK.

- Het **voorwaardelijke vrijlating competitie model dat wordt geïntroduceerd** in het VK was een zorgelijk vooruitzicht voor Nederland, omdat er weinig ervaring is m.b.t. hoe dit zou werken in een Nederlands systeem. Binnen de Nederlandse gemeenten betekent dit de mogelijkheid tot kiezen tussen twee mogelijk concurrerende instituties die mogelijk op dit sociale gebied werkzaam zijn. Aan de andere kant, is er onzekerheid over wat de gevolgen zijn van een dergelijke concurrentie. Als de keuze louter gebaseerd wordt op de kosten kunnen significante problemen zich wellicht ontwikkelen.
- Een groeiend probleem in alle deelnemende landen is gokken. In tijden van recessie zorgt minder beschikbaar geld ervoor dat er een groeiende verleiding ontstaat om dit tekort te compenseren door meer te gokken. Slechts een enkeling zal het gewenste doel hiermee bereiken. Voor velen echter, resulteert het in **meer schulden, die op hun beurt weer nieuwe problemen genereren.**
- In Nederland heerst bezorgdheid omtrent **huiselijk geweld**, en de bevoegdheden van de burgemeester hierin zijn uniek met betrekking tot bijvoorbeeld het opleggen van een

straatverbod tegen de dader. In het VK heerst het judiciële systeem. Het systeem van bevoegdheden voor de burgemeester geeft gemeenten de mogelijkheid tot het nemen van significante maatregelen, zoals uiteengezet in het onderdeel over huiselijk geweld hierboven. Daarentegen kunnen de Nederlanders op hun beurt jaloers kijken naar het VK waar de zerotolerance aanpak van huiselijk geweld doorslaggevend is. Deze aanpak behelst dat zelfs wanneer een buurtbewoner een melding maakt, de politie zal handelen. Deze zerotolerance aanpak is een directe reactie op de publieke aandacht voor belangrijke en opmerkelijke zaken waarbij de aanpak van het geweld niet tijdig en adequaat is geweest en slachtoffers zijn overleden. Het systeem van ondersteuning en beantwoording bij huiselijk geweld in het VK is grotendeels **slachtoffer-georiënteerd**. In Nederland is het systeem juist **familie-georiënteerd** en dit is eveneens een groot verschil tussen beide landen

- In het VK kan het gebruik van politieagenten op scholen voor **probleemjongeren** een preventieve werking hebben op criminaliteit en crimineel gedrag. In Italië gebruikt men een gelijkgestemden-georiënteerd preventief systeem, waarbij agenten verbonden worden aan scholen die ook werken met probleemjongeren. Voor zover we weten wordt een dergelijk systeem niet in Nederland gehanteerd.
- In termen van **nazorg en hervestiging** hebben zowel de Nederlanders als de Engelsen een goed ontwikkeld systeem waar de Italianen van konden leren. Nazorg is een fundamenteel onderdeel van het verminderen van recidive.

Paula Sumner

Paula vatte de dag samen door de overeenkomsten tussen Nederland, het VK en Italië te identificeren.

- Het werken in regio's met **inherente achterstand, werkloosheid en criminaliteit**, betekende dat alle aanwezigen iets productiefs konden bieden aan diegenen die de beleidsagenda's vaststellen voor het aanbieden van lokale diensten in de drie landen.
- **Korte gevangenisstraffen** in de drie landelijke partners werden ervaren als consistent ineffectief, en zorgden niet voor toepasselijke interventies met de nodige diepgang, waardoor slechte resultaten het gevolg zijn. Het gevoel was dat korte gevangenisstraffen slechts een tussenstop waren in de draaideur van recidive voor veel delinquenten.
- Alle partners staan voor de **uitdaging om te 'evalueren'**, of wat ze doen ook werkt voor zowel de slachtoffers als daders, en dit driejarig project biedt een mogelijkheid om het leren te ontwikkelen en hopelijk met significante oplossingen te komen.
- Vanuit het perspectief van de delinquent werd in alle landen erkent dat de kritieke noodzaak bestaat om **over een langere periode met mensen te werken** met betrekking tot de

ondersteuning van hun specifieke problemen. Collega's in Italië hebben het voordeel hiervan meer dan in het VK, met name in relatie tot jongeren.

- Voornamelijk Nederlandse collega's toonden **de noodzaak voor 'direct werk' met slachtoffers van huiselijk geweld** aan. Huiselijk geweld is natuurlijk de meest dominante vorm van criminaliteit in Knowsley. Het belang van veiligheidsplanning is uitgelicht, en van doorslaggevend belang in het bijzonder is de betrokkenheid van het slachtoffer in de discussies met de verschillende instellingen in relatie tot hun veiligheidsplan. In het VK vinden deze discussies plaats zonder het slachtoffer, vandaar dat het herstellende karakter van dit proces enigszins afgenomen is. 'We doen dingen vóór hen, in plaats van mét hen', dus de Nederlandse casus biedt goede leermogelijkheden, niet alleen in het omgaan met slachtoffers van huiselijk geweld, maar ook in relatie tot slachtoffers van andere criminaliteit.
- Vanuit een slachtoffer- en dader-perspectief, bestaat **de noodzaak om tijdig en op een kritiek moment te interveniëren**, of dat nu het moment van arrestatie en opsluiting is, of het moment waarop een slachtoffer op het punt van crisis staat en zodanig als slachtoffer herkend wordt. Voor ons is 'bureaucratie en het proces een belemmering om dit te doen op specifieke momenten, en ik denk niet dat dit onoverkomelijk is'.
- **Geestelijke gezondheidsbehoeften bij slachtoffers en delinquenten** is een specifieke uitdaging waarbij collega's van het Knowsley team en praktijkmedewerkers worstelen met toegang tot geestelijke gezondheidsdiensten, voornamelijk voor delinquenten. Allen strijden tegen het misbruik van verdovende middelen. In het bijzonder, het chronische gebruik en de teelt van cannabis en het effect dat dit heeft op de geestelijke gezondheid op de lange termijn zorgt voor een enorme uitdaging.
- Met betrekking tot **informatie-uitwisseling**, is er geen reden waarom instanties niet in staat zijn om informatie te delen over de veiligheid van individuen. In het VK beboet een Informatiecommissaris instanties die op onjuiste wijze informatie delen. Een politieagent zei eens 'Ik sta liever voor een Informatiecommissaris uit te leggen waarom ik informatie heb gedeeld, dan dat ik voor een lijschouwer sta uit te leggen waarom ik het niet heb gedaan, en iemand daardoor is overleden'. Ik denk dat dit een vrij sterke boodschap is die wij allemaal kunnen gebruiken in onze dagelijkse werkzaamheden.

3. Reflecties

Op basis van de beoordelingsformulieren was er consensus over de manier waarop de dag was gepland en uitvoert, en de mogelijkheden tot discussies in een kleine groep die zeer nuttig waren geweest. De deelnemers reageerden op het belang van gezamenlijke vestiging en samenwerking, 'de wil om elkaars werkproces te leren kennen' en dat het werken binnen de werkgroep 'alle

deelnemers de mogelijkheid biedt om deel te nemen'. Een andere deelnemer beschreef dat het 'erg belangrijk en inspirerend is om van andere landen te kunnen vernemen'.

4. Vooruitblikkend: Overwegingen voor werkgroep 2

Voor de volgende werkgroep in Knowsley werd aangegeven dat meer tijd kan worden besteed aan de discussies over substantiële thema's en ideeën, omdat minder tijd nodig zal zijn voor het introduceren van de deelnemers en het uitleggen van hun rol.

De toevoeging van praktijkmedewerkers bij de werkgroepen in de middag werd als goede gang van zaken gezien. Iedereen was het erover eens dat dit ook zo moest worden gedaan bij de tweede bijeenkomst.

5. Bijlage 1: Deelnemers

Alle deelnemers bij de werkgroep waren voorzien van informatie over het Europees Recidive Onderzoeksproject, en toestemmingsformulieren zijn ingevuld.

Deelnemers bij de ochtendsessie waren:

- Gert Kortenbach – Assistent-Directer Veiligheidshuis, Den Haag.
- Benjamin Kiebeler – Manager Veiligheidshuis (In dienst van de Gemeente(raad) en gedetacheerd naar het Veiligheidshuis) Den Haag.
- Heidy Pols – Procesmanager Veiligheidshuis (werkt twee dagen per week bij het Veiligheidshuis en is adviseur van de burgemeester), Den Haag.
- Iskander Forioso – Onderzoeker (werkzaam in drie regio's in Italië), European Research Institute.
- Federico Floris – Praktijkmedewerker (werkzaam in drie regio's in Italië), European Research Institute.
- Kate Myers – Politie (Werkt met langdurige delinquenten en korte termijn recidivisten), Merseyside, VK.
- Paula Sumner – Manager van Maatschappelijke Veiligheidsdiensten (waaronder Knowsley geïntegreerd delinquentmanagement en slachtoffergroepen van huiselijk geweld), Knowsley Borough Council, VK.
- Sarah Haslam – Tijdelijk Projectcoördinator (vertegenwoordigd Louise Thomas), Knowsley Borough Council, VK.
- Claire Donohue - MALS manager (Toezicht op vrijlating van delinquenten en het Life Change Project), Merseyside, VK.
- Councillor Jackie Harris, Parlements lid VK (sinds 1993) en Kabinetslid bij Maatschappelijke Veiligheid, Knowsley, VK.

- Giles Barrett, Helen Beckett Wilson, Matthew Millings and Lol Burke, allen leden van het Centrum voor Studie naar Criminaliteit, Criminalisering en Sociale Uitsluiting (CCSE), Liverpool John Moores University.

Bijgevoegd tijdens de middagsessie door praktijkmedewerkers van het Veiligheidshuis:

- Paul Glissenaar – Palier, Den Haag.
- Sjoend van Gunjt - Palier, Den Haag.
- Maaïke Cassee – Stehnpunt, Den Haag.
- Nynke Riemensa – Gemeente, Den Haag.
- Claudia Van Hasselt – Gemeente, Den Haag.
- Steven Ketting – Politie, Den Haag.

Contact informatie

Als u meer wilt weten over het Centrum voor Studie naar Criminaliteit, Criminalisering en Sociale uitsluiting, en hoe wij uw organisatie kunnen helpen bij uw onderzoeks-, trainings-, en informatiebehoeften, bezoek dan onze website: www.ljmu.ac.uk/HSS/CCSEresearchcentre.htm

Of neem contact op met:

Dr Giles Barrett
Directeur CCSE
t: 0151 231 5931 e: g.a.barrett@ljmu.ac.uk